

Naziv kolegija: Umjetnost romanike
Nastavnici: Nositelj: dr. sc. Ana Munk, izv. prof.
Predavači: dr. sc. Ana Munk, dr. sc. Ana Marinković
Kontakt: amunk@ffzg.hr, amarinko@ffzg.hr
Konzultacije: Munk: utorak 12-14 i po dogovoru putem maila;
Marinković: srijeda 13:15-15
ECTS-bodovi: 5
Jezik: hrvatski
Trajanje: 1 semestar
Status: obvezatni kolegij, 3. semestar
Oblik nastave: 40 sati predavanja, 15 sati seminara, 15 sati vježbi
Uvjeti za upis kolegija: nema
Cilj kolegija:

Ovaj kolegij pruža pregled arhitekture, skulpture i slikarstva u Europi u vrijeme romanike. Ovo izuzetno značajno razdoblje europske umjetnosti pružilo je veliki broj spomenika pa je cilj kolegija sistematizirati umjetničku građu kako bi se studenti upoznali s najznačajnijim spomenicima i problemima koje ova građa nosi. Kolegij će se baviti tehnikama građenja, stilskim osobinama i liturgijskim aspektima razvoja romaničke arhitekture na prostoru Europe. Govorit će se o prvom zajedničkom stilu građenja XI. – XIII. stoljeća tj. o općim pretpostavkama i specifičnim rješenjima od važnosti za njegovo formalno, funkcionalno i estetsko poimanje. Pratit će se promjene u tehnici i konstrukciji gradnje od bazilika s ravnim stropom do svodnih konstrukcija i složenih oblika hodočasničkih crkava te objasniti regionalne razlike.

Romaničko razdoblje također svjedoči ponovnom rađanju monumentalne skulpture. Skulptura će se obraditi na primjerima francuske romanike (u pokrajinama Languedoc-Rousillon, Burgundija, Provansa i drugima), talijanskim spomenicima (u Veroni, Modeni, Bariju i drugdje) te kroz druge odabrane primjere i posebne teme kao što su, na primjer, drvena raspela ili skulptura u bronci. Romaničko slikarstvo će također obuhvatiti ponajprije Francusku, Italiju i Španjolsku i to kroz rukopisno i zidno slikarstvo. Kroz upoznavanje sa stilskim i tematskim rasponom arhitekture, skulpture i slikarstva razotkrit će se duhovni i povijesni okoliš europskog prostora tog vremena iz

kojeg je umjetnik crpio ne samo stilske već i idejne poticaje. Tu se ponajprije očitava važnost gregorijanske reforme, prakse hodočašća, te uloga umjetnosti u borbi protiv hereze.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu:

Cilj kolegija je stvoriti preglednu sliku umjetnosti europske romanike, pa je tako sistematizacija građe jedan od temeljnih ciljeva ovog kolegija. Kao uvodni kolegij koji se predaje u trećem semestru studija, cilj kolegija je i stvaranje solidne podloge i okvira za bolje razumijevanje stilskih razdoblja koja slijede. Od posebnih vještina studenti će se upoznati s terminologijom i metodama pristupa umjetničkom djelu u ovom razdoblju. Kroz seminare i vježbe studenti će također steći sposobnosti analiziranja specifičnosti stila, funkcije i ikonografije umjetničkih spomenika iz tog razdoblja, te razviti sposobnost samostalne obrade i prezentacije određenog povijesno-umjetničkog problema.

Korištene metode: Predavanja, diskusije na seminarima, terenska nastava.

Sadržaj kolegija:

1. Počeci ranoromaničke arhitekture u Lombardiji i Kataloniji: majstori comacini
2. Romanički katedralni kompleksi u komunama doline rijeke Po i istočnog Jadrana
3. Transformacija ranokršćanske arhitekture: Rim i Toskana (Firenca/Pisa)
4. Hodočasničke crkve na putu za Compostelu; križari i model Sv. Groba
5. Cluny III: benediktinska mreža i eksperimenti opata Huga
6. Normandija i Engleska: prema gotici (križno-rebrasti svod i dematerijalizacija ziđa)
7. **Kolokvij**
8. Povratak skulpture monumentalnih razmjera, rana romanika (Saint Genis-des-Fontaines, Roussillon regija); Skulptura u kontekstu samostana i skulptura u Languedoc regiji: Toulouse, Moissac, Souillac, Beaulieu-sur-Dordogne, crkva Saint Foy, Conques i tema Krista u slavi u romaničkoj skulpturi
9. Skulptura u Burgundiji: Vézeley, Autun, Cluny
10. Regionalne razlike: zapadna Francuska (Saintes, Aulney-de Saintonge, Poitiers) i umjetnost u službi borbe protiv hereze na jugu: Saint Gilles du Gard (Provansa); skulptura u Španjolskoj: Ripoli, Santo Domingo de Silos
11. Rukopisna umjetnost (francuski i anglo-normanski primjeri: Bury St. Edmunds Biblija, St. Albans psaltir), retorika moći i viteška klasa u Bayeux tapiseriji, tema apokalipse u romaničkom slikarstvu i posebno rukopisni komentari Apokalipse Beatusa of Liébane.

12. Romaničko zidno slikarstvo: Francuska: uvodne napomene i istočna Francuska (Saint-Chef-en Dauphiné, Auxerre, Berzé-la-Ville), zidno slikarstvo u središnjoj Francuskoj (Saint Savin), struktura naracije u zidnom slikarstvu središnje Francuske (Brinay, Chalignoy-Milon, Vicq), najznačajniji primjeri zidnog slikarstva u Španjolskoj (Tahull, León)
13. Romanička skulptura u Italiji: Wiligelmo (Modena), San Zeno u Veroni, Benedeto Antelami (Parma, Fidenza), Lucca, Bari; Romaničko slikarstvo u Italiji (Civate, San Pietro al Monte, Rim S. Clemente, Monte Cassino i odjeci: Sant' Angelo in Formis; Anagni)
14. Skulptura u drvetu i bronzi: drvena raspela, vrata kelnske crkve sv. Marije, mozansko zlatarstvo

Drugi kolokvij održat će se u terminu prvog ispitnog roka. Posebno će bi objavljeni datumi za drugi kolokvij, a posebno za ispitni rok.

Literatura:

Obvezna literatura:

- **Rolf Toman, ed., Romanesque: Architecture, Sculpture, Painting, Konmann, 1997.**
- **Henry Luttikhuizen i Dorothy Verkerk, Snyder's Medieval Art, 2nd. ed., Prentice Hall, 2006 (odabrana poglavlja - Poglavlje 13: Pilgrimage and Monasticism, Poglavlje 14: The Papacy and the Empire, 15: The Normandy and the Western France, u fotokopiraoni)**

Dopunska: Xavier Barral i Altet, Protiv romanike? Esej o pronađenoj prošlosti, Zagreb, 2009. (Napomena: Iako je nesumnjiva prednost ove knjige prijevod na hrvatski, nedostatak ilustracija i kritički diskurs je ne čine pogodnom za temeljnu literaturu. Studentima se stoga preporučuje čitati od 4. poglavlja nadalje uključno s izvornim tekstovima koji su sadržani u drugom dijelu knjige.)

Obvezna literatura za drugi kolokvij (uz Tomana i Snyder'sa):

- Hearn, Romanesque Sculpture: The Revival of Monumental Stone Sculpture in the Eleventh and Twelfth Centuries, Cornell Univ. Press, NY, 1981. (5. poglavlje: The Great Portals).

Dopunska literatura:

- Marcia Kupfer, Romanesque Wall Painting in Central France: The Politics of Narrative, Yale University Press, 1993 (odabrana poglavlja)
- C.R.Dodwell, The Pictorial Arts of the West 800-1200, Yale University Press, 1993, str. 228-243.
- Otto Demus, Romanesque Wall Painting, New York, 1970, (1. Poglavlje: Function, 2. Poglavlje : Style; 6. Poglavlje: France: str. 13-56, 95-108. U ovom izdanju reprodukcije i kataloška obrada pojedinih spomenika se nalazi na str. 313-432.

- George Zarnecki, Romanesque, NY, 1971.

Način polaganja kolegija: Završna ocjena se zasniva na dvije pismene provjere znanja (kolokvijima) i četiri pismene pripreme/zadaće za seminare (teme će biti objavljene putem Omega). Prvi kolokvij će se održati u sedmom ili osmom tjednu, a drugi u terminu prvog ispitnog roka. **Studenti koji ne pristupe prvom kolokviju neće steći pravo potpisa.**

Studenti se također obvezuju redovito dolaziti na nastavu i sudjelovati na seminarima.

Česta pitanja:

Što ako student ima neizostavne obaveze na drugom kolegiju ili se razboli u vrijeme prvog kolokvija?

Ukoliko student donese ispričnicu od liječnika ili profesora na drugom kolegiju, studentu će biti omogućeno da izađe na prvi kolokvij u ponovljenom terminu.

Što ako student ne položi kolegij putem kolokvija?

Ako student ne položi putem kolokvija ili želi bolju ocjenu, prijavljuje ispit.

Što ako student izađe na prvi kolokvij i preda prazni ispit?

Predaja praznog ispita nije dovoljna za potpis.

Što ako student ima više od tri izostanka?

Dolaženje na predavanja i seminare je obavezno. Za sve izostanke više od tri puta, potrebno je donijeti liječničku ispričnicu ili potvrdu predmetnog nastavnika na drugom kolegiju. Praksa potpisivanja kolega neće se tolerirati. Student kojeg su potpisale kolege i onaj/ona koja je potpisala kolegu, gubi pravo na potpis. Provjera dolaženja provesti će se *ad hoc* dva puta semestralno. Pravo na popis također gube studenti koji predaju prepisane zadaće, bilo da se radi o studentu koji je prepisao ili studentu od kojeg se prepisivalo.

Završna ocjena sastoji se:

40% prvi kolokvij

40% drugi kolokvij

20% pismene zadaće i redovno dolaženje na predavanja i seminare

Pismeni kolokvij sastoje se od:

- a) kraćih pitanja

b) prepoznavanja umjetničkih djela po nazivu, lokaciji, tehnici, i osnovnim stilskim i ikonografskim osobinama umjetničkog djela. Lista spomenika koje treba prepoznati u ovom dijelu ispita bit će objavljena na Omegi.

c) eseja

Putem eseja ocjenjuje se umješnost u građenju detaljnog, argumentiranog i smislenog prikaza građe kolegija. Podjednako se ocjenjuju polaznikove analitičke sposobnosti kao i mogućnosti povezivanja i stvaranja sinteze materijala.

Način praćenja kvalitete i uspješnost izvedbe predmeta: Praćenje kvalitete će se obaviti putem ankete na kraju semestra.